

det med perikon (»bryggevand«), det kunne smage godt og skulle være sundt (3), nogle slikkede dog af og til på et stykke kandis, som hang ned i snor fra loftet (Klim VHanherred; 4). I Himmerland, Thy og Vendsyssel fik man under verdenskrigene en velsmagende teerstatning af lige dele røllike- og hyldeblomster (5), her brugte man navnlig nyserøllike (»skraldte«) (6).

Den tørrede plante bliver også røget som tobaks-erstatning eller blandet i tobak (7) og tygget som skråtobak (MJylland; 8). Kompagnichef, kaptajn Vestenholz anbefalede under Napoleonskrigene 1810 at bruge røllike som tobaksurrogat (9).

Jyske fattigfolk brugte røllike til ølbrygning i stedet for humle (10), sml. navne s. 307; planten skal »give øllet velsmag og en berusende egen-skab« (1803; 11), den ituhakkede rod af nyse-røllike og tusindgylden lagt i øl holder det frisk (1806; 12).

Blomsterne er ingrediens i Hillestedbitter (Lol-land, Møn) og Sigfred Pedersens bitter, halv-skærmene sat på brændevin giver røllikesnaps (Møn) (13).

I mangeltider og af jyske småkårsfolk blev (f. eks. før den ny høst) samlet blade af røllike, stikkelsbær o.a. planter, der kogtes som kål til kød og flæsk (14); lidt blomstrende røllike kommer i forårets urtesuppe (Himmerland o. 1900; 15). Røllike kan anvendes til suppe og gemyse, helt unge blade spises naturel, blandet med smør eller margarine (16).

Man mener på Færøerne, at køer som æder røl- like malker mere (1800; 17); planten lægges i sengen mod lopper (18).

Kuben til bisværn gnides indvendig med grøn røllike (VJylland 1860'erne; 19). Alm. røllike kan bruges til garvning (1806; 12).

LITTERATUR: (1) 696 12; (2) 228e 3,90; 328e 124; 634 15149 (VHanherred o.1900), 17920 Læsø o.1900; 355 1952, 18 (VJyll. o.1870); (3) 488f 3,57f,63, 488g 3,36 og 5,52; 488 9,1888,76; (4) 379 1932,258; (5) 634 12181,19701; (6) 634 12173; 107 (Løkken o.1910); (7) 634 12891 (Mov NØJyll. o.1890), 20965 (Falst.); 358b 291 (v.Grenå); (8) 634 14685; (9) 880 1810,24; (10) 328e 124 (MJyll.); 389 41; (11) 667 5,408f; (12) 398 1806,773f; (13) 747 117,137,139; (14) 328 2,112; 328g 43; (15) 634 19701; (16) 712 43; (17) 518 209; (18) 752 99; (19) 754e 46.

PROSA

En samling af blomster, en buket, en hel kurv- fuld så små og fine, at de kunne passe i dukke- stuens vindue, hver kurv er... de fineste små

vaser *Ths. Bartholin*. Rølliken har nøjagtig samme farve som fattigfolks vasketøj, når det rent og tørt tages ind. Farven er ikke hvid og ikke grå, men en ubestemmelig mellemting... Pud- sigt nok er fru Røllike lejlighedsvis selv klar over forholdet, og skønt det jo er en ærlig sag at være fattig, rødmer hun i ny og næ ganske svagt – med et skær som en kogt ørred, og denne i og for sig ganske upåkrævede undseelsens rødme klæ'r i grunden den lille stræbsomme kone så kønt. Rølliken er den mest udprægede fattig- mandsblomst i hele vor flora. Plant den på min grav! *Knud Poulsen*.

LITTERATUR: 730d 152.

Kamille, *Matricaria*

VELLUGTENDE KAMILLE, *Matricaria chamomilla*; 10–30 cm høj, findelte blade med trådformede afsnit, kurvens gule kegleformede og hule midte omgives af hvide, efterhånden tilbagebøjede randkroner. Hele planten dufter stærkt krydret. Hyppig i sædmarker og ved veje omkring byer; blev indslæbt spontant og er næppe forvildet fra dyrkning som lægeplante (1).

Kamille o. 1450ff (komelle) er omdannet af det før-linnéiske slægtsnavn *Camomilla*, fra græsk *chamaimelon* 'æble nær jorden' og hentyder til blomsternes æbleduft, omdannet til *kamel*, -*blomst* 1648ff, især i Sønderjylland, *korél*, -*blomst* Jylland o. 1870ff, *kommenblomst* be- gyndelsen af 1500-t; Bornholm.

Hvid tige o. 1300, tige gælder formentlig de strå- leformede randkroner, *hvideved* o. 1300, 1678, også om hvid anemone (bd. 2); *guldurt* 1601, *melfarurt* 1688, forleddet = byen Middelfart, hvor planten var meget alm.; *munkekrone* 1772– 1874, den hvælvede frugtbund omgivet af rand- kroner blev sammenlignet med munkens tonsur; *ægte kamille* 1856ff, *sødurt* Sønderjylland, Horns herred, Falster, *rugurt* Birkholm, *sødblomst* Ti- birke, Gilleleje o. 1870ff, *Sankt Hansblomst* Strøby ØSjælland og *St. Hansurt* Lolland o. 1860, til lægedom skulle blomsterne plukkes *St. Hans dag* 24/6; *ringblomst* Falster o. 1870, 1900 (2).

LUGTLØS KAMILLE, *Matricaria maritima* var. *ino- dora*, 10–60 cm høj, de ret store kurve har kom- pakt (ikke hult) kurvleje og længere udstående randkroner; alm. på marker, stenede strandbred- der, ved veje, forhen et meget besværligt ukrudt på især lerede jorder.